

NOVIČAS

Uredništvo in upravnštvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
— upravnštva št. 328 —

CENE PO POŠTI:
za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

Izhaja vsak de-

javnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144.—

za pol leta K 72.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Jugoslovanski klub zapustil konstituantno.

Izjava poslancev Ljudske stranke. — Oklic na hrvatsko-slovensko ljudstvo.

V ponedeljek je Jugoslovanski klub zapustil sejo konstituantne, ker je vlada razpravo o upravnih razdelitvah države preložila na konec. Včeraj je Jugoslovanski klub cel dan zboroval ter ob 6. uri zvečer sklenil izjavo, ki sta jo ob 7. uri zvečer poslanca Škulj in Rebač izročila predsedniku konstituantne.

Izjava Jugoslovanskega kluba se glasi:

Jugoslovanski klub kot parlamentarni predstavitelj Hrvatske pučke stranke, Slovenske ljudske stranke in bunjevaško-škotske stranke zastopa v svojem državno-pravnem programu načelo, da se ima potom ustave v tej ustavotvorni skupščini organizirati ena nacionalno edinstvena, na demokratičnem temelju zgrajena, ustavno-parlamentarna država Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kako se more notranja organizacija te države z omenjenimi lastnostmi izvesti v sporazumu plemenske večine vseh treh plemen, to je razložil Jugoslovanski klub v načrtu svojega oddvojenega mišljenja o ustavi, ki je bil predložen načrtu ustavnega odbora. Poglavitno načelo tega načrta Jugoslovanskega kluba so uredbe, ki morajo zajamčiti socialno pravičnost in avtonomistično načelo, ki se ima izvesti potom delegiranih zakonodajstev v pokrajinah z mejami, kakor jih je našlo narodno ujedinjenje. Princip edinstvene nacionalne države je, da čuva eno državno suverenost zakonodajno oblast v eni državni centralni vladi. Temu odgovarja predlog Jugoslovanskega kluba.

Vladna večina do danes ni uvaževala našega stališča, marveč je v poslovniku za ustavotvorno skupščino za končni sprejem ustave v celoti določila nadpolovično večino od skupnega števila poslancev. S tem je omogočila sprejem ustave s pomočjo plemenske majorizacije, t. j. proti plemenski večini Hrvatov in plemenski večini Slovencev. Ker smo globoko prepričani, da centralistična ureditev naše države na podlagi vladnega načrta ustave ne samo ne krepi, marveč tudi spodkopava in ruši narodno in državno edinstvo, smo mislili, da bo vladna večina v času, dokler ne pride to vprašanje v 8. oddelku ustave v podrobni razpravi, pretrgala skupnih točk z našim stališčem in v plemenskem sporazumu rešila ta najbolj občutljivi problem naše notranje državne organizacije. Četudi je imela vlada dovolj časa do danes za to delo, vendar ni v tem oziru ničesar storila, marveč je razpravo o 8. oddelku odgodila na konec specialne debate, da naš Jugoslovanski klub kot največjo državotvorno opozicijo, zadrži do konca specialne debate brez vsakega resnega poskusa, da bi se magari ob 12. uri dosegel sporazum. Ker je brez

vsakega dvoma, da bo utsava sprejeta samo od enega dela našega naroda, izgubi nadaljnja opozicija svoje stvarno obilježje; zato poslanci Jugoslovanskega kluba kot iskreni prijatelji državnega in narodnega edinstva protestirajo proti načinu, kako se sklepa ustava, odklanjajo odgovornost za vse posledice v zadevi državnega in narodnega edinstva in v znak protesta zapuščajo ustavotvorno skupščino za čas, dokler traja specialna debata in glasovanje o ustavnem načrtu.

Poslanci Jugoslovanskega kluba kot predstavitelji strank, ki so se borile za ustvarjanje te države s svobodno voljo vseh treh plemen, ne bodo nehali boriti se zanj tako dolgo, dokler ne dobijo take ustave, ki bo zadovoljevala vsa tri plemena v političnem, socialnem, gospodarskem in kulturnem oziru.

Ta odločni korak poslancev Ljudske stranke bo pozdravilo vse slovensko ljudstvo. Dovolj dolgo so poslanci Jugoslovanskega kluba v konstituantni skušali dopovedati centralistom, kam vodi njihova pot. Vse besede, vsi dokazi, vse prizadevanje je bilo bob ob steno. Danes prihajajo naši poslanci iz Beograda, ker v tamošnji konstituantni nimajo ničesar več iskati. Tam govori danes osebno dobičkarstvo slovenskih in hrvatskih plačancev, velikosrbski šovinizem ter klika demokratičnih kapitalističnih profitarjev vseh treh plemen. Ustava bo sprejeta z glasovi 166 Srbov, 24 Turkov, 10 Hrvatov, 11 Slovencev ter 1 Črnogorca. Ogromna večina Slovencev in Hrvatov je zapustila trioske ustavnih bojev, ker noče nositi odgovornosti za to, kar se tam doli sedaj počenja. Poslanci Ljudske stranke izjavljajo, da se ustavnega dela do konca ne bodo več udeleževali, pač pa bodo boj zoper centralistično ustavo nadaljevali toliko časa, dokler se ne posreči zrušiti to nesrečno zmašilo centralistično-kapitalistične klike.

Poslanci Ljudske stranke bodo izdali poseben oklic na slovensko in hrvatsko delavno ljudstvo, v katerem bodo razjasnili svoj korak in poklicali celotno slovensko in hrvatsko ljudstvo na organiziran boj za odpravo kupljene in usiljene ustave.

Slovensko ljudstvo bo šlo za poslanci, ki branijo njegove narodne, politične in socialne zahteve, izreklo pa bo svojo sodbo nad ljudmi, ki v Beogradu za svoje osebne in strankarske dobičke prodajajo njegovo usodo. To so slovenski demokrati in samostojneži. Nad prvimi je sodba že izrečena. Še huje so si lahko v svesti samostojni strankarji. Slovenski delavec in slovenski kmet sta prenesla in vrgla še vse huje sovražnike svojega stanu kakor so sedanj. Naše geslo je: boj za politično, gospodarsko in socialno svobodo delovnega ljudstva!

Ultimat zemljoradnikov.

Belgrad, 15. junija. (Izv.) Na današnji seji konstituantne bo zastopnik zemljoradniškega kluba prečital izjavo, v kateri se najenergičnejše obsoja dotedanje delo vlade, predvsem njeno postopanje v vprašanju agrarne reforme in pa njena kupčija z begi in agi, radi katere so celo mnogi vladni poslanci izstopili iz svojih strank in bodo glasovali proti ustavi. Zemljoradniki zahtevajo: 1. Da se členi, ki govore o agrarni reformi, v smislu predlogov zemljoradnikov spremenijo še predno pridejo konečno na

glasovanje in se s tem zadovolji pravica; 2. da se agrarne naredbe od 12. maja takoj prekličejo; 3. da se temeljito revidirajo vse one naredbe in členi ustave, ki govorijo o politični svobodi državljanov. S temi naredbami je demokratska klika pokazala vso svojo reakcionarno in policijsko mentaliteto, kajti te naredbe bijejo v obraz najprimivnejšim človeškim svobodam. — V slučaju, če vlada tem njihovim zahtevam ne ugodí, bo pred narodom nobila vse posledice sama.

DELITEV PLENA.

LDU Pariz, 14. junija. (DunKU.) Kakor doznava »Journal«, bo ta teden važna seja zaveznikov v Parizu. Glavni predmet posvetovanja bo razdelitev najnovejših plačil Nemčije med zaveznike.

PONESREČENI ZRAKOPLOVI.

LDU Rim, 14. junija. (Brezzično.) Na letališču Cento Celle je padlo letalo iz višine. Vsi trije letalci so mrtvi.

Širite „NOVI ČAS“

Seja konstituantne.

Med „smehom in razigranostjo“ se dela centralistična ustava.

Belgrad, 14. junija. Popoldne se je seja ustavotvorne skupščine nadaljevala ob 16. Poslanec dr. Ivanič (radikalni disident) ponovi svoje predloge, ki jih je stavil pri posameznih paragrafih tega poglavja, in poudari posebno, da je proračunsko pravo parlamenta z redakcijo, kakor je v predloženem načrtu, zelo oškodovano. Zavrača trditve ministra za konstituantno, da je vlada vpoštevala vse predlagane amandemente in da je ta ustava svobodoumna in dobra. Za njim govori narodni socialist Ivan Deržić, ki polemizira najprej proti včerajšnji trditvi ministra za konstituantno, da je vladna večina homogena, opozicija pa heterogena in da zaradi tega vlada opoziciji ne more dovoljevati koncesij. Dalje zahteva, da mora bodoči parlament imeti neomejeno pravo pri sklepanju in pri kontroli proračuna. — Besedo dobi posl. Grujić (demokrat). Predlaga, da se k členu 117 se pristavi: »Z zakonom se bo odredilo, kateri odstotek teh naravnih virov (zdravilne vode) dobijo dotični kraji, korporacije, občine, gospodarska združenja.« — Posl. Gjonović (republikanec) kritizira dosedanje državno gospodarstvo in govori o državnem proračunu, ki se stalno dviga, pa ga narod težko prenaša. Zahteva, da se vojni bogataši obdavčijo, da bi se s tem mogli plačati državni dolгови. — Posl. Stanković (zemljoradnik) kritizira člen za členom tega poglavja in izjavi, da ni zadovoljen niti z enim členom. Glavne ugovore ima proti členu 113, ki govori o pravici skupščine, da zmanjša proračun, dočim se ne zahteva, da se to pravo razširi tudi na povečanje proračuna. — Potem dobi besedo posl. Gjokić (zemljoradnik), ki kritizira delo vlade, posebno kar se tiče nastavljanja uradnikov v Bosni. Zahteva, da se v vprašanju uradništva sprejme amandement zemljoradnikov. — Predsednik zvoni k glasovanju. V dvorano pride večje število poslancev. Poročevalec posl. Demetrovič odgovori na kriti

ko proti politiki vlade. Veli, da za to v skupščini sedaj ni mesta in da je za ureditev proračunskega prava naravnost potrebno, da se čimprej sprejme ustava. Glede pravice države na monopolu omeni, da ni samo finančni razlog merodajen za to, da se država poslužuje monopolov, temveč da so tu tudi socialni razlogi, v glavnem ta, da se vsakemu državljanu omogoči, da dobi po enaki ceni monopolizirane predmete, kolikor je tudi oddaljen od prometnih naprav. Z ozirom na zahtevo posl. Grujića pri čl. 117 veli, da je za to dana možnost v poglavju, ki govori o oblastnih financah in da se ta zahteva tam lahko sprejme, ker s členom 117 ni prejudicirano, da se sme ta člen sprejeti. — Po govoru poročevalca preide skupščina na glasovanje. Čita se člen za členom tega poglavja ter se deseto poglavje sprejme z večino glasov. Člen 115 je bil sprejet soglasno. Socialni demokrati in republikanci so glasovali proti členu 113, 114, 116 in 118, narodna socialisti proti členu 113, 114, 117 in 118, dr. Ivanič proti členu 113, 114 in 118, demokrat Grujić pa proti členu 117. Jugoslovanski klub je bil odsoten.

Potem predlaga predsednik, da se seja zaključi. Na burno zahtevo centurama, »da se dela«, odpravi predsednik debato o enajstem poglavju, ki govori o vojski. Besedo ima posl. Kopač (socialni demokrat). Ko se odpravi debata, vstane velik del poslancev s svojih mest in hoče na odmor. Socialni demokrat Divac zahteva, da ostanejo poslanci v dvorani, ko se je zahtevalo, da se dela. Nastane smeh in razigranost v dvorani. Predsednik pozivlja na red in poslanci ostanejo v dvorani. Govornik Kopač zahteva narodno brambo in govori proti stalni vojski, ki je predraga in nepotrebna. Po govoru posl. Kopača se je seja zaključila ob 19.45, prihodnja pa je odredjena za jutri ob 9. uri dop.

Dolžnosi dela.

Kapital se smatra že danes najvažnejši činitelj v gospodarstvu, medtem ko je delo, na katerem v resnici sloni gospodarstvo, brez prave zaščite. Zato vidimo, da v socialnem oziru to nesorazmerje povzroča nezadovoljnost in zmedo. Zakonodajna nam je dala n. pr. trgovsko pravo, ni nam pa dala delavskega prava. O tej stvari je dr. Gosar v konstituantni povedal sledeče misli:

Glede onih določb, ki se tičejo socialne politike, moram, zopet najprej opozoriti na dejansko stanje, na razmere, kakršne so sedaj. Že zadnjič sem govoril o tem, da naše civilno pravo danes štiti samo svojino, ne pa človeka. Prav tako sem tudi že zadnjič opozarjal na potrebo stanovskega prava za vse stanove. Danes bi dodal samo to, da je nujno potrebno, da se dajo vsem stanovom posebni stanovski zastopi. Organizacije, v katerih bodo posamezni stanovi svobodno urejali svoje stanovske zadeve, naj bodo obligatni posvetovalni organ za vso javno upravo in naj imajo pravo iniciative glede vse stanovske zakonodaje.

Sedaj se pa rešujejo stanovska vprašanja, ne da bi se zaslišali zainteresirani krogi. Zato se tudi dogaja, da imamo stanovske predpise, ki nikogar ne zadovoljujejo.

Naj dodam še to, da se baš v tem, da ima posamezen stan svoje stanovsko pravo, izraža njegova moč. Mi imamo trgovsko pravo, ki se materialno sicer nanaša tudi na trgovino, a poleg tega tudi na trgovski stan. V Sloveniji imamo posebno pravo za trgovske nameščence. Nimamo pa stanovskega prava za delavce in kmete. Za uradnike imamo samo pragmatiko, ki pa je omejena na javne nameščence in ne govori o privatnih uslužbencih. Mi imamo posebno zbornico za odvetnike in notarje in posebne zastope zopet samo za trgovce in obrtnike. Vsi drugi stanovi nimajo sploh nikakega stanovskega zastopa, v katerem bi reševali svoje stanovske zadeve. Jasno, da se bo morala ta

stvar urediti. Tu v III. oddelku bi bilo mesto, da se to stori.

Najvažnejši faktor za ureditev socialnih razmer je poleg lastnine delo. To je drugi element vsega gospodarskega življenja. Prvi je materija ali narava, ali kakor že hočete to imenovati, drugi pa je delo. Kdor ne dela, je parazit človeške družbe. (Odobravanje.) Zato moramo v ustavo srejeti določbo, da je vsak državljan dolžan po svojih sposobnostih, da izvršuje kako produktivno ali sicer socialno koristno opravilo. Kakor je vsak sposoben državljan dolžan, da služi v vojski, tako bi moral biti tudi vsak državljan dolžan produktivno ali sicer socialno politično delati.

Komunistična agitacija na Ogrskem.

Budipošta, 14. junija. Poštno ravateljstvo v Szegedinu je danes zaplenilo sumen zavoj, v katerem so bili boljševiški letaki, pisma in novine. Naslovljenec Evgen Reismann je bil aretiran. Pri hišni preiskavi v njegovem stanovanju so dobili mnogo komunističnih letakov in korespondence ubeglih komunistov z Dunaja. Reismann je priznal, da mu je pravzaprav ime Pavel Telegdi (Wieder) in da ga je komunistična skupina poslala v Szegedin, da bi tam ustanovil komunistično stranko in zlasti poljske delavce pridobil za stavko ob žetvi. Tudi v Szegedinu je delil komunistične letake, vzdrževal zvezo z debrecinskimi in budimpeštanskimi komunisti in pošiljal na Dunaj vedno poročila o položaju. Oddali so ga državnemu pravdnstvu.

Politični dogodki.

Bankokratski blagoslov v Jugoslaviji. V naši državi rastejo banke kakor gobe po dežju. Najbolj seveda v središču — v Beogradu. Tam se je te dni po oglaših predstavila javnosti neka »Srpsko-Svajcarska banka« s temeljno glavnico 5 milijonov dinarjev, a brez vseh osebnih imen, tako

Samostojni barantajo.

Belgrad, 15. junija. (Izv.) Minister in mesar Pucelj je bil včeraj s predsednikom kluba poslancev SKS pri Pašiću in mu predložil njihove zahteve glede izpremembe 8. oddelka ustave. Tukaj se zatrjuje, da ima je Pašić odgovoril, da ne veruje, da bi se te izpremembe mogle izvršiti, ker zahteva situacija, da se ustava sprejme v popolnoma isti obliki kot jo je predložila vlada. V vladnih krogih se računa, da bo ustava sprejeta še do konca prihodnjega tedna.

da nepoučena javnost ne ve, s kom ima opraviti. Morda hoče novo bankratsko podjetje loviti v kalnem, češ da bo to pač naravnost srbsko-švicarsko državno podjetje? Ali pa tiči tu zad kaj drugega? Tako namiguje belgrajska »Epoha« in ob tej priliki ostro graja pristojno ministrstvo, da brez vsakega premisleka izdaje bančne koncesije vsakomur, kdor le dokaže, da ima potrebni kapital. Odkod in čigav je ta kapital in čemu je namenjen, za to se ne meni. To ministrstvo — piše »Epoha« — se menda ravna po geslu, da se od denarja ne sme zahtevati ne patriotizma ne morale, ampak je to treba spoštovati njegovo nezajezljivo težnjo, da čim večji krog ljudi podjarmi, vklene in obrezpravi. »Epoha« ima prav. Samo to bi bilo treba, da bi svojo obtožbo obrnila proti celokupnemu našemu sedanjemu režimu, ki je cel z dušo in telesom vdinjan bankokratstvu in njegovemu bogu — zlatemu tetulu.

† Slovaška avtonomija. Kakor poročajo »Lid. Nov.«, je slovaški poslanec dr. Juriga izdelal načrt za popolno slovaško avtonomijo, ki naj stopi v veljavo s 1. januarjem 1925.

Dnevni dogodki.

— Ameriške varnostne odredbe proti evropskim izseljencem. Ameriške Združene države postajajo nasproti naseljevanju novih evropskih množic na svojih tleh čim dalje nezaupnejše. Boje se predvsem za razkrojitev ameriškega značaja pod vplivom evropskih doseljencev, boje boleznin in telesne degeneracije, ki jih zanašajo v Ameriko evropske proletarske množice in boje končno prav posebno razdiralne boljševiske kuge. Odtod vedno novi zakoni in predpisi, ki postružujejo pogoje za naseljevanje v Ameriki. En tak zakon je kot prvi zakon tekom svoje službe pred kratkim podpisal novi predsednik Harding. S tem zakonom se omejuje za dobo enega leta doseljevanje v Ameriko na tretjino dosedanje mere. Zanimivo je pri tem, da se omejitev obrača samo proti izseljencem iz vzhodne in srednje Evrope, dočim se bodo mogli Angleži in Skandinavci kot soliden in kulturni živel tudi v bodoče svobodno naseljevati v Ameriki. — 23. maja t. l. je v ameriškem kongresu poročal član kongresa C. M. Kelly o razmerah na Ellis Islandu, kjer se ustavljajo izseljenci, predno dobe dovoljenje za naseljevanje na ameriških tleh. Kelly je rekel, da se odigravale pred njegovimi očmi drame, komedije in žalostne. Tu se trgajo otroci od mater, tu se zavračajo žene in matere, ki so upale najti pri tam živečih svojih svoj dom, nazaj v Evropo, kjer so bila njihova ognjišča ugasnila in se jim odtujila; tu se vrše bebedni boji z boljševiskimi agitatorji, ki zatrujejo, da je boljševiski Rusija rajska zemlja, pa se vendar z vsemi štirimi branji, vrtni se vanjo. Da Ellis Island ne bo več doživljal takih prizorov, je nujno potrebno, da se vse preizkušnje in preiskave o pismenosti, telesnem zdravju in socialni zanesljivosti izseljencev izvrše že onstran morja t. j. v Evropi. V to svrhu naj Združene države po velikih evropskih pristaniščih ustanove svoje posebne inšpektorate. Razen tega morajo Združene države skrbeti, da se priseljenci ne bodo naseljevali po svoji volji, ampak jih morajo ameriške oblasti porazdeliti smoterno preko cele države in preprečiti, da bi v večjih središčih

evropski elementi polagoma prevladali domačega. Kelly je kongresu predložil zakonski načrt, ki naj v tem smislu uredi naselniško vprašanje. Iz tega se vidi, da bo postala Amerika vedno težje dostopna za vse nepolnovredne elemente. S tem naj računajo tudi pri nas tisti, ki se zanašajo na izselitev v Ameriko.

— Novi električni načrti mesta Zagreb. Zagrebški občinski svet se je na svoji zadnji seji pečal z vprašanjem nove električne centrale, ker sedanja ne zadostuje več. Poročal je župan. Kot najugodnejši priporočila naslednji načrt: Ob savskem mostu pri Krškem v Sloveniji se namerava v najkrajšem času zgraditi električna centrala z dvema turbinama, ki bo dajala 12.000 konjskih sil na dan. Skupaj z dosedanjim zagrebškim centralo bi to dalo 19.000 konjskih sil. Kadar bi pa bile dograjene vse turbine, bi dobivali po 24.000 HP dnevno, kar bi za Zagreb in še okoličo zadostovalo. Zgradba bi stala 281 milijonov kron, centrala pa bi imela na leto 70.000.000 K dohodkov in le 24 milijonov kron stroškov. Župan je izjavil, da mora mestna občina nemudoma napraviti potrebne korake v Belgradu in v Ljubljani, da dobi koncesijo.

— 50 letnico zagrebške požarne brambode 15. avgusta letos slovesno praznovali v Zagrebu. Ob tej priliki bodo blagoslovili novo društveno zastavo.

— Prepovedani slovenski ameriški listi. Notranji minister je prepovedal slovenska ameriška lista »Slovenske Novine« in ljudski Glas, ki izhajata v Cikagu in sta istovetna s »Prosveto«, ki je že od preje prepovedana.

— Tragedija slovenskega dekleta v tujini. 21letna Marija Južnič, po rodu kranjska Slovenka, je služila v Pragi kot uradnica. Živela je pošteno, vendar jo je našla nesreča. Te dni je prejela njena gospodinja od nje pismo, v katerem ji naznaja, da je nesrečna in da gre prostovoljno v smrt. Isti dan so vjeli na Moldavi ročni kovčeg, v katerem so našli zadavljene novorojenca. Kovčeg je bil last Marije Južnič. Južnič doslej niso našli in domnevajo, da se je vtopila.

— Odprava živežnih izkaznic v Trstu. Dne 8. t. m. so v Trstu in okolici odpravili živežne izkaznice, razen onih za sladkor. Kruh in vsa druga živila se prodajajo svobodno. Omeji se samo prodaja belega kruha, ki ga dobi vsak le v izmeri četrtine kruha, ki ga vsakokrat kupi.

— Zaplomba oropanih predmetov. Celjska policija je zaplenila nekemu Janezu Gross sledeče predmete: 1 moško zlato uro z verižico in s priveskom, 1 žensko uro, 1 zlato zapestnico, 2 verižici, 1 zlata in 1 srebrna s priveskom, 1 črn usnat jopič, 1 vojaške sive hlače, obšite z usnjem, 1 vojaško srajco, 1 vojaške spodnje hlače, 1 vojaško usnjato torbico, 1 civilno srajco z monogramom K. B. Navedeni obesek ima monogram I. C. — I., vdelanih ima 14 rubinov in 13 briljantov v obliki črke C, na drugi strani ima napis »Zum 19. III. 1895.« Vojaška srajca ima žig 1917 3 F. A. Heeres-ausrüstung. Morda izvirajo te stvari od nekakega častnika od 3. F. A., ki je padel ter bil oropan, ker je Janez Gross, ki se sedaj baje nahaja v Avstriji, te predmete prinesel med vojno z italijanske fronte.

— Ženski peš okoli sveta. Ameriški listi prinašajo slike učiteljic na Goucher College v Baltimore, miss Myrtle King in dr. Eme Tucker, ki sta koncem maja odšli iz Washingtona na pot okoli sveta — peš.

Potovanje mislita dovršiti v šestih letih. Preživljali se bosta s predavanji.

— Vlom v porodnišnico. Te dni so tatovi obiskali deželno porodnišnico v Zagrebu. Vlomili so v skladišče in odnesli 80 ruh in 60 kuhinjskih brisalk v skupni vrednosti 25.000 K.

Ljubljanski dogodki.

lj Cerkev sv. Jožefa v Ljubljani! Mestni stavbni urad je včeraj začel popravljati vsled mestne aprovizacije poškodovano cerkev sv. Jožefa, da jo postavi v prvotni, predvojni stan. Čim bo poprava dovršena, hoče cerkveno predstojništvo položiti betonska tla, ako bo do tedaj dovolj denarnih sredstev na razpolago. Zbrana je sicer že neka vsota dobrotniških milodarov, vendar za nameravani tlak nikakor ne zadostuje. Zato se cerkveno predstojništvo znova priporoča radodarnosti častilcev sv. Jožefa. Kadar bo dogotovljen tudi tlak, bomo mogli takoj vpeljati že pred vojno kupljene priprave za centralno kurjavo z vročim zrakom.

lj Javno kopalnice v Lazah. Kopalniški vlak vozi iz Ljubljane ob 14. uri 20 min., iz Laz pa vozita dva vlaka, prvi ob 18. uri 30 min., drugi ob 19. uri 54 min. Povratni vozni listek velja 6 K. Občinstvo se ponovno opozarja, da drži v kopalnišču strogi red in snago. Stranišče bo postavljeno v prihodnjih dneh. Vstop in izstop je dovoljen samo po dohodni brvi, poškodovanje poljskih nasadov, sadnega drevja itd. je kaznjivo. Prepovedano je kuriti v kopalnišču in trgati fassine. Preskrbljeno je, da bodo občinstvu na razpolago po zmernih cenah mrzla jedila in brezalkoholne pijače. — Ker je glavna struga nasproti dohodne brvi nevarna, naj nikdo ne plava preko tega mesta, ki bo označeno s svarilnim napisom.

lj Tečaj za krojače v Ljubljani. Urad za pospeševanje obrti otvori v ponedeljek, dne 20. t. m. celodnevni prikojevalni tečaj za krojače. Poleg prikojevanja se bo predavala tudi kalkulacija in knjigovodstvo. Prijavljeni interesi se opozarjajo na to otvoritev.

lj Knjigovodski tečaj v Ljubljani. Urad za pospeševanje obrti priredi za obrtnike knjigovodski tečaj. Obrtniki se pozivljajo, da prijavijo svojo udeležbo najkasneje do sobote, dne 20. t. m. Pouk se bo vršil ob večernih urah, ki se bodo dogovorno z udeleženci nastavile na dan otvoritve.

lj Izgubila se je v nedeljo zvečer na poti od Posavja do Glinice — Vič zlata zapestna ura. Pošten najditelj naj jo odda proti dobri nagradi našemu upravništvu.

Ljubljanska poroka.

MORILEC MATERE.

Razdrapanja, težka socialna slika! — Mlad človek — Rajko Hrastnik je morilec lastne matere. Je cinik, hladnokrven človek. Vzgoja slaba. Nanj je vplivalo ono težko vojaško življenje. Bil je delamržen. Potikal se je okrog in kradel, posebno mater, zato ga je mati mrzela. Dne 20. novembra l. l. je spal doma, v Postojni v podstrešju v senu. Zjutraj je prišla do njega mati. Začel se je prepri. Z desko je mater udaril po glavi. Po groznem dejanju je Rajko Hrastnik pobegnil v Ljubljano, kjer je bil prijet in izročen sodišču.

Sodna komisija v Postojni je šele 24. novembra 1920 našla v podstrešju po dol-

gem iskanju v seno zakopano — mrtvo mater Marijo Hrastnik. Slika je bila grozna. Mati je bila vza razbita in razmesarjena.

Rajko Hrastnik je izvršil tudi tatvino 100 lir na škodo Luke Požege in starega očeta Ivana Požrla za 100 lir.

Porotnikom je bilo stavljenih šest vprašanj glede umora, tatvine in goljufije.

Državni pravdnik dr. Lavrenčak je omenil v kratkem pletodoju, da je to najžalostnejši in najhujši slučaj tekočega porotnega zasedanja. Je najtežji zločin.

Tudi zagovornik je omenjal splošno propalost.

Porotniki so umor, tatvino in goljufijo soglasno potrdili.

Rajko Hrastnik je bil na to obsojen na 14 let težke ječe.

TATVINA PISALNEGA STROJA.

Prva današnja porotna razprava je proti samskemu Maksu Obidu iz Guštajna na Koroškem. Maks Obid je obtožen, da je 2. februarja t. l. odnesel iz pisarne Kmetijske družbe na Turjaškem trgu pisal. stroj, vreden 8000 K. Obid tatvino priznava. Stroj je prodal v Zagrebu za 1000 K.

Porotniki so soglasno potrdili vprašanje glede tatvine nad 4000 K. Maks Obid je bil na to obsojen na štiri leta težke ječe.

Obid je svoječasno služil pri koroškem »Volkswehr-u« in pozneje celo pri rdeči gardi v Budimpešti. Je ptica-selivka.

ŽEPNA TATOVA.

Za tem se je pričela porotna razprava proti žeparju Francu Flatzu, učencu iz Zagreba in Jožetu Šetini, samskemu čevljarju. Oba sta izvežbana in pa drzna žepna tatova.

Mladi, 15-letni Fran Flatz se je kot žepar klatil okrog v družbi malopridnega 25-letnega Jožeta Šetine. Na kolodvoru v Mokronogu je posestniki Ani Povše izmaknil 9 dolarjev in 2500 K gotovine. Tatvino sta izvedla 2. januarja t. l. ter se nato odpeljala v Ljubljano, kjer sta zopet izvršila več žepnih tatvin. Flatz je na kolodvoru izvršil več tatvin. Pri obeh so našli mnogo tujih valut. Flatz je bil že petkrat kaznovan.

Naša društva.

d »Krekova prosveta«. Seja osrednjega odbora se vrši 16. junija t. j. v četrtek ob 8. uri zvečer v Alojzijevišču. U. Kattauer, t. č. predsednica.

d Narodno-gospodarski odsek »Razorac« ima nocoj — v sredo — ob sedmih v posvetovalnici Jugoslovanske tiskarne redni sestanek. Referira voditelj dr. Mohorič o važnih gospodarskih vprašanjih. — Pri dejo naj vsi obiskovalci tečaja!

d I. Belokranjski orlovski tabor. Ministrstvo saobračaja je dovolilo posebni vlak za I. Belokranjski orlovski tabor v Črnomlju dne 19. junija 1921. Vozni red se priobči pravočasno v časopisju.

d Za udeležence I. belokranjskega tabora v Črnomlju 19. junija, ki bi radi prenočili v Ljubljani, bo pripravljeno. Sporoče naj takoj številu moških in žensk, da se pravočasno pripravi.

Odgovorni urednik Anton Marinček.
Izdaja konzorcij »Novega časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Gradbeno podjetje

ing. Duklč

LIUBLJANA, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

B. Bulwer: Poslednji dnevi v Pompejih.

»Ha! Kalen — ali mene iščeš?« je rekel Egipčan, in v njegovem glasu je bilo videti zadrego.

»Da, modri Arbak — nadejam se, da moj obisk ni neprilichen.«

»Ne — ravnokar je moj osvobojenec Kalijas na moji desnici trikrat kihnil; radi tega sem vedel, da me čaka dobra sreča — in glej, bogovi so mi poslali Kalena!«

»Ali pojdeva v tvojo sobo, Arbak?«

»Kakor hočeš; toda noč je jasna in okrepujoča — jaz čutim še vedno nekoliko slabosti vsled svoje zadnje bolezni v sebi — zrak me krepča — pojdiva v vrt — tamkaj sva ravno tako sama.«

»Iz srca rad,« je odgovoril svečenik, in prijatelja sta se napotila proti eni izmed teras, katere so bile obdane od mramornatih vaz in spečih cvetlic, in so križale vrt.

»Prijetna noč je,« je rekel Arbak, »modra in krasna, kakor pred dvajset leti, ko sem prvič ugledal italijansko obrežje. Kalen moj, starost nas prijemlje — občutimo vsaj, da smo živeli!«

»Ti vsaj se lahko ponašaš s tem,« je rekel Kalen in iskal priložnosti, da bi razodel skrivnost, ki ga je težila; vsled marnega in prijaznega glasu, ki ga je Egipčan navzel, je v tej noči občutil še večji strah pred Arbakom kakor navadno; »ti vsaj se lahko ponašaš s tem. Imaš neizmerno bogastvo — postavo, katere ne more nobena bolezen obvladati — vživaš cvetočo luube-

zen — neizčrpne zabave — in v tej uri celo zmagoslavno maščevanje.«

»Ti govoriš o Atencu. Da, jutri se sklepe njegova smrtna obsodba. Senat se ne da omehtati. Vendar se nekoliko motiš; njegova smrt mi ne daje nobene druge koristi, kakor da me oprosti tekmece pri moji naklonjenosti do Jone. Nobene druge mržnje ne gojim proti temu nesrečnemu ubijalcu.«

»Ubijalcu!« je ponavljal Kalen počasi in pomenljivo; in ko je izgovoril, je uprl svoje oči v Arbaka. Zvezde so blede sijale na ponosni obraz njegovega preroka, vendar niso razkrile nobene spremembe; Kalenove oči so se razočarane in osramočene povsile. In hitro je nadaljeval: »Ubijalcu! Dobro je, ako se ga dolži tega zločina, toda ti veš najbolje med vsemi ljudmi, da je nedolžen!«

»Izrazi se bolj jasno,« je rekel Arbak drzno, kajti pripravil se je že prej na tako namigavanje, katero mu je napovedal njegov skrivni strah.

»Arbak,« je odgovoril Kalen in ponižal svoj glas v šepetanje, »jaz sem bil v svetem gaju, skrit za kapelo in med drevjem. Slučajno sem slišal — in videl vse. Videl sem, kako je tvoje orožje predrho Apecidovo sree. Jaz ne grajam tega dejanja — uničil si sovražnika in odpadnika.«

»Vse si videl!« je rekel Arbak malomarno, »mislim sem si tako — ali si bil sam?«

»Sam!« je odvrnil Kalen osupnjen vsled Egipčanove mirnosti.

»In zakaj si se skrival v oni uri za svetiščem?«

»Ker sem zvedel, da se je Apecid

spreobrn timer krščanski veri, ker sem vedel, da se je nameraval tamkaj sniti z Olintom, ker sta se hotela tamkaj sniti, da se dogovorita o načrtu, kako bi ljudstvu razkrila svete skrivnosti naše Izide, in jaz sem bil tamkaj, da izvem in preprečim njihovo namero.«

»Ali si povedal živi duši, kar si videl?«

»Ne, moj učitelj; skrivnost je zaprta v prsih tvojega služabnika.«

»Kaj! Celu tvoj sorodnik Burbo ne ve zanj?«

»Pri bogovih —«

»Molči! Vsaj pozna drug drugega, kaj so bogovi nam?«

»Pri bojazni pred tvojim maščevanjem toraj, ne!«

»In zakaj si notri do sedaj zakrival to skrivnost pred menoj? Zakaj si čakal notri do večera pred konečno obsodbo, predno si se drznil povedati, da je Arbak morilec? In potem, ko si se toliko časa obotavljal, zakaj mi sedaj odkriješ, kar ti je znano?«

»Ker, ker —« je jecljal Kalen ves zmeden in rudeč.

»Ker, mu je segel v besedo Arbak, se prijazno nasmejal in potkal svečenika prijazno in prijateljsko po rami, »ker, moj Kalen, jaz ti hočem razkriti tvoje srce in povedati njegove nagibe, ker si želel, da bi se jaz popolnoma zapletel v sodno obravnavo, tako, da ne bi imel nobenega upanja na rešitev, da bi bil primoran še do krive prisege in zlobnosti kakor do uboja, da bi, potem, ko sem vzbudil krivželnost ljudstva, nobeno bogastvo,

nobena moč ne mogla preprečiti, da bi jaz sam ne postal njena žrtev; in ti si mi povedal to skrivnost sedaj, pred koncem sodne obravnave in pred obsodbo nedolžnega, da bi pokazal, kako obupno zlobo zamore jutri razkriti tvoja beseda, da poskočiš v tej deveti uri s ceno za svojo molčečnost, da pokažeš, da bi moja lastna prizadevanja podžgati ljudsko jezo vzpričo tvojega pričanja padla na mene samega in da bi se odprlo levovo žrelo za mene in ne za Glavka! Ali ni res tako?«

»Arbak!« je odvrnil Kalen in izgubil vso navadno drznost svojega nerodnega značaja, »ti si v resnici čarovnik, ti bereš v srcu kakor da bi bilo pisano na papirju.«

»To je moj poklic,« je odgovoril Egipčan in se nasmejal. »Dobro toraj, potrpi in ko bo vse končano, te naredim bogatega.«

»Oprosti mi,« je rekel svečenik, ko mu je hitri nasvet njegove lakomnosti, njegove glavne strasti, dejal, da naj ne zaupa nobeni obljubi velikodušnosti, »oprosti mi, prav si dejal, midva pozna drug drugega. Ako hočeš, da molčim, mi moraš plačati nekoliko naprej, kot daritev Harpokratu. Ako naj požene roža, nežno znamenje molčečnosti, močne korenine, jo zalij v tej noči z zlato reko.«

»Dovtipno in poetično!« je odgovoril Arbak še vedno z onim prijaznim glasom, ki je vzpodbujal in miril njegovega tovariša, mejtem ko bi ga moral vznemiriti in ovirati: »Ali nočeš počakati do jutri?«

* Bogu, molčečnosti.